УДК 811.111 – 26

Лариса Крисак, *аспірант*
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

У статті розглянуто результати експериментальної перевірки ефективності методики навчання англійського професійно орієнтованого діалогічного мовлення лікарів загальної практики. Визначено етапи експерименту, сформульовано гіпотезу експерименту, наведено результати констатуючого та контрольного зрізів. У результаті проведеного експериментального дослідження доведено ефективність розробленої методики навчання.

Ключові слова: *експериментальне дослідження, гіпотеза експерименту, критерій оцінювання, англійське професійно орієнтоване діалогічне мовлення, лікарі загальної практики.*

Табл. 2. Літ. 5.

Лариса Крысак, *аспирант*
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПРОВЕРКА ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ АНГЛИЙСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ

В статье рассмотрены результаты экспериментальной проверки эффективности методики обучения будущих врачей общей практики английской профессионально ориентированной диалогической речи. Определены этапы эксперимента, сформулирована гипотеза эксперимента, приведены результаты констатирующего и контрольного срезов. В результате проведенного экспериментального исследования доказана эффективность разработанной методики обучения.

Ключевые слова: *экспериментальное исследование, гипотеза эксперимента, критерий оценивания, английская профессионально ориентированная диалогическая речь, врачи общей практики.*

Larysa Krysak, *Postgraduate Student*
Taras Shevchenko National University of Kyiv

EXPERIMENTAL TESTING OF THE EFFICIENCY OF METHODOLOGY OF ENGLISH ORIENTED DIALOGUE SPEECH TEACHING OF FUTURE GENERAL PRACTITIONERS

The author observes the results of experimental verification of the methodology of teaching English professional oriented dialogue speech to the future general practitioners. The experimental stages are defined. The hypothesis of the experiment is formulated. The effectiveness of the developed teaching methods was proved as a result of the pilot study.

Keywords: *experimental research, hypothesis, evaluation criteria, English professionally oriented dialogue speech, general practitioners.*

Постановка проблеми. Зростаюче міжнародне співробітництво у галузі медицини вимагає ефективної взаємодії лікарів загальної практики (ЗП) зі своїми зарубіжними колегами за допомогою іноземної мови, зокрема англійської, яка є найпоширенішою мовою в світі. Чимало українських лікарів беруть участь у спільних проектах з іноземними лікарями-колегами, проходять стажування у провідних медичних клініках, працюють за кордоном. Для того, щоб на належному рівні прийняти англійськомовних громадян та забезпечити їх відповідним медичним доглядом під час наукових конференцій, культурно-масових заходів, спортивних змагань, лікар ЗП повинен володіти англійським діалогічним мовленням.

Вирішення цього завдання потребує нової орієнтації цілей, принципів та змісту навчання англійського професійно орієнтованого діалогічного мовлення (АПОДМ) у медичних ВНЗ, розробки продуктивних методик навчання у даному напрямку. Саме тому нами було розроблено науково обґрунтовану методику навчання майбутніх лікарів ЗП АПОДМ, ефективність якої було перевірено під час проведення експериментального навчання.

© Л. Крисак, 2016

Метою статті є опис експериментального дослідження, аналіз та інтерпретація його результатів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню вивчення іноземних мов майбутніми лікарями приділяється достатньо уваги. Так, К. Дубович, К. Митрофанова, О. Петращук досліджували проблему формування лексичної компетенції, Л. Лимар вивчала розвиток вміння писемного мовлення, І. Попова розглядала проблему навчання читання текстів професійної спрямованості, Л. Русалкіна досліджувала проблему формування вмінь ділового спілкування майбутніх лікарів. Однак проблема навчання англомовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення майбутніх лікарів вирішена не в повному обсязі, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

У ході підготовки, організації та проведення експерименту ми керувалися головними положеннями теорії методичного експерименту, викладеними у роботах таких провідних методистів, як О. Бережнова, П. Гурвич, Н. Кушнаренко, М. Ляховицький, М. Поташник, С. Сисоєва, Є. Штульман, а також останніми дослідженнями з методики організації іншомовного професійно орієнтованого навчання нелінгвістичних ВНЗ, розроблених О. Биконею, С. Кіржнер, Т. Коробейніковою, Л. Максименко, І. Сімковою, Я. Окопною, О. Тарнопольським, О. Хоменком та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експериментальна перевірка ефективності запропонованої методики проводилася за визначеними М. Ляховицьким [5, 15] такими фазами методичного експерименту: 1) організація експерименту; 2) реалізація експерименту; 3) констатація експерименту; 4) інтерпретація результатів експерименту.

Педагогічно-експериментальне дослідження відбувалось впродовж періоду з 2012 р. до 2016 рр. і передбачало три етапи: *перший (2012 – 2013 рр.)* – аналітико-констатуючий; *другий (2014 – 2015 рр.)* – дослідно-експериментальний; *третій (2015 – 2016 рр.)* – завершально-узагальнюючий.

На *аналітико-констатуючому* етапі проводилось вивчення стану розробленості проблем іншомовної підготовки студентів медичних ВНЗ в психолого-педагогічних дослідженнях. Було здійснено історико-методологічний аналіз цих проблем; визначено понятійний апарат, предмет, об'єкт; конкретизовано задачі дослідження і сформульовано гіпотезу. Нами було досліджено психологічні та лінгвістичні характеристики, структурні особливості АПОДМ. Був проведений аналіз існуючих автентичних аудіовізуальних ресурсів, як засобів інформаційного забезпечення англійського фахового спілкування. Спільно з фахівцями у медичній галузі відбиралися ситуації, вербальні та невербальні засоби спілкування, вивчалися дидактичні моделі діалогів, розроблявся комплекс вправ.

Другий етап (дослідно-експериментальний) полягав у розробці навчально-методичних матеріалів, розробці аудіовізуального комбінаторного словника "AUVIS" і в проведенні дослідного навчання в природних умовах, протягом якого були виконані контрольно-методичні зрізи, здійснювалося педагогічне спостереження за характером діяльності та поведінкою майбутніх лікарів ЗП, організовано їх анкетування.

Підсумком *завершально-узагальнюючого етапу* стало узагальнення отриманих результатів, зроблений на їх основі висновок і здійснено оформлення тексту дисертації.

Основна мета експериментального навчання полягала у перевірці ефективності запропонованої методики і порівнянні результатів навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП за двома варіантами моделі відповідного навчання в природних умовах на заняттях з англійської мови.

Об'єктом і предметом експериментального дослідження є процес навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП та підсистема вправ для навчання АПОДМ.

Підготовка до експериментального навчання передбачала розробку та формулювання *гіпотези* методичного експерименту, яка ґрунтується на ключових теоретичних засадах досліджуваної проблеми [4]. З огляду на те, ми розробили гіпотезу за схемою: формулювання основних положень гіпотези – передбачення основних наслідків – перевірка та порівняння результатів експерименту.

Гіпотеза основного природного експерименту, полягала у тому, що, навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП буде ефективним за таких умов:

1) Здійснення навчання АПОДМ на основі спеціально створеної підсистеми вправ, яка реалізується у два етапи пропедевтичний та основний.

2) Використання аудіовізуального комбінаторного словника "AUVIS" з автентичними фаховими аудіо та відеоматеріалами, як основних засобів навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП, надасть змогу моделювати реальні ситуації професійного спілкування з опорою на діалог-зразок.

На основі сформульованої гіпотези ми

передбачаємо такий *наслідок*: в результаті використання розробленої методики навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП, рівень сформованості вмінь АПОДМ досягне та перевищить умовний коефіцієнт навченості 0,7 за В.П. Беспальком [2].

Реалізація експериментального навчання відбувалася на базі Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова протягом ІІ семестру 2014 – 2015 навчального року. Учасниками дослідження були 80 студентів ІІ року навчання медичного факультету № 1 Вінницького національного медичного університету імені М. Пирогова, за напрямом підготовки 1201 "Медицина", спеціальність 7.12010001 "Лікувальна справа", які склали чотири експериментальні групи (ЕГ): ЕГ-1, ЕГ-2, ЕГ-3, ЕГ-4. Навчання становило 16 аудиторних годин, відведених на практичні заняття та 16 годин самостійної роботи згідно з навчальним планом медичного факультету № 1 ВНМУ ім. М. Пирогова.

Експериментальне навчання було інтегроване до природного навчального процесу, а саме занять з англійської мови та до самостійної роботи студентів.

За класифікацією П.Б. Гурвича, експеримент, проведений за розробленою нами методикою, можна визначити як основний, вертикально-горизонтальний, природний і відкритий [3, 26 – 36]. По вертикалі ми порівнювали рівень сформованості вмінь вести АПОД до та після експерименту; по горизонталі – порівнювалась ефективність двох варіантів моделі навчання АПОДМ.

Навчання за двома варіантами моделі проводилося на заняттях з англійської мови і включало аудиторну та самостійну роботу (позааудиторну) студентів. Принципова моделей полягала в наступному: згідно першого варіанту моделі (варіант А) студенти виконували професійно орієнтовані продуктивні вправи без використання аудіовізуального комбінаторного словника "AUVIS". У другому варіанті моделі (варіант Б) студенти виконували продуктивні вправи з використанням аудіовізуального комбінаторного словника "AUVIS".

Аудіовізуальний комбінаторний словник "AUVIS" укладено для навчального курсу "Англійська мова" професійного спрямування у межах виучуваних тем згідно програми ІІ курсу медичного ВНЗ. В словнику навчальний матеріал презентовано в зоровій і звуковій формах. Словник "AUVIS" уміщує вісім основних розділів. Кожний розділ знайомить студентів з основними поняттями та медичними термінами відповідної системи організму людини, загальних захворювань, невербальними елементами комунікації. В словнику інформацію розміщено таким чином, що студент має змогу подивитися, почути та промовити певний медичний термін або фразу. Крім того в словнику подана транскрипція слова. Ми відібрали найуживаніші фрази та словосполучення з основними медичними термінами (понад 300 одиниць), характерними для проведення АПОД.

Проведення базового експерименту передбачало реалізацію наступних етапів:

1) проведення констатувального зрізу з метою встановлення вихідного рівня сформованості вмінь АПОДМ у майбутніх лікарів ЗП;

2) проведення основного природного експерименту на основі спеціально розробленої підсистеми вправ для визначення ефективності створеної методики та встановлення оптимальної організації пропедевтичного етапу навчання;

3) проведення контрольного зрізу для визначення підсумкового рівня сформованості вмінь АПОДМ майбутніх лікарів ЗП;

4) проведення опитування студентів ІІ курсу медичного факультету № 1 ВМНУ імені М. Пирогова, які взяли участь в експерименті, з метою отримання інформації для визначення перспектив подальшої роботи в процесі навчання АПОДМ.

Основний природний експеримент проходив у форматі двох навчальних модулів дисципліни "Англійська мова" за професійним спрямуванням і складався з 16 годин аудиторних годин і 16 годин позааудиторної самостійної роботи студентів у межах двох варіантів розробленої нами моделі відповідного навчання АПОДМ. Ми використовували спеціально розроблену підсистему вправ на кожному із аудиторних та позааудиторних занять. На роботу за експериментальними матеріалами ми відводили 30 хвилин. Решта часу відводилася за програмним підручником. Кожний учасник експерименту був забезпечений окремим комплектом розроблених навчально-методичних матеріалів.

Для здійснення відносно повного аналізу якісних і кількісних характеристик створюваних майбутніми лікарями ЗП АПОД ми обрали 5 критеріїв оцінювання: точність виконання комунікативного завдання; мовна нормативність, інтерактивність, зверненість, термінологічна коректність. Ми умовно визначили максимальну кількість балів 100 балів (20 балів по кожному критерію), яка може бути нарахована студентам за кожним з критеріїв оцінювання.

Щоб визначити вихідний рівень сформованості умінь студентів вести АПОД у межах

експериментальної групи, ми розрахували коефіцієнти навченості за В. Беспальком [2]. Для розрахунку коефіцієнта навченості за кожним критерієм ми використали формулу: **К= Q/N**, де К – коефіцієнт навченості; Q – загальна кількість балів, що отримані в результаті виконання завдань; N – максимальна кількість балів за виконані завдання.

Рівень сформованості зазначених умінь є достатнім, якщо показник коефіцієнта навченості є рівним або більшим за 0,7.

Отже результати констатувального зрізу в експериментальних групах свідчать про приблизно однаковий вихідний рівень сформованості вмінь вести АПОДМ: середній показник коефіцієнту навченості, набраний студентами **ЕГ-1** становить **0,49**; студентами **ЕГ-2 – 0,47**; студентами **ЕГ-3 – 0,48**; студентами **ЕГ-4 – 0,51**.

Як бачимо в таблиці 1, у всіх експериментальних групах коефіцієнт навченості не досягає достатнього рівня – 0,7 за В. Беспальком.

Аналогічно констатувального зрізу ми порівняли середні показники контрольного зрізу, отримані студентами всіх чотирьох експериментальних груп за відповідними критеріями. Результати експериментального навчання підтвердили ефективність обох варіантів моделі навчання (**варіант А: ЕГ-1 – 0,73 та ЕГ-2 – 0,75**). При цьому результати студентів, які навчалися за другим **варіантом Б (ЕГ-3 – 0,79, ЕГ-4 – 0,77**), були вищими, що дозволяє зробити висновок про доцільність використання саме другого варіанту в процесі навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП (таблиця 2).

Для інтерпретації результатів проведеного експерименту з навчання АПОДМ майбутніх лікарів ЗП ми використали методи дослідження кількісних характеристик. Для перевірки вірогідності отриманих результатів експерименту ми використали t-критерій Стьюдента [1].

Заключним етапом основного експерименту стало опитування студентів, які брали участь в експериментальному навчанні. Близько 85% усіх респондентів визнали ефективність навчання АПОДМ з використанням автентичних аудіо та відео-діалогів, а також підтвердили, що проведені заняття допомогли формуванню в них умінь, необхідних для ведення АПОД. Проведений нами аналіз результатів основного експерименту підтверджує правильність цієї точки зору, оскільки свідчить про покращення всіх умінь, необхідних для ведення АПОД. 80% опитуваних зазначили, що навчання АПОДМ з використанням

Таблиця 1.

Результати констатувального зрізу в експериментальних групах

Коефіцієнт навченості	**ЕГ-1**	**ЕГ-2**	**ЕГ-3**	**ЕГ-4**	**Середній показник**
Точність виконання комунікативного завдання	0,52	0,51	0,54	0,51	**0,52**
Інтерактивність	0,50	0,51	0,51	0,55	**0,52**
Мовна нормативність	0,52	0,52	0,47	0,54	**0,51**
Зверненість	0,45	0,39	0,44	0,45	**0,43**
Термінологічна коректність	0,46	0,45	0,47	0,48	**0,46**
Середній показник по кожній групі	**0,49**	**0,47**	**0,48**	**0,51**	**0,48**

Таблиця 2.

Результати контрольного зрізу в експериментальних групах

Коефіцієнт навченості	**ЕГ-1**	**ЕГ-2**	**ЕГ-3**	**ЕГ-4**	**Середній показник**
Точність виконання комунікативного завдання	0,74	0,78	0,80	0,79	**0,77**
Інтерактивність	0,74	0,77	0,80	0,74	**0,77**
Мовна нормативність	0,73	0,80	0,78	0,78	**0,77**
Зверненість	0,64	0,64	0,77	0,75	**0,70**
Термінологічна коректність	0,74	0,74	0,79	0,78	**0,76**
Середній показник по кожній групі	**0,73**	**0,75**	**0,79**	**0,77**	**0,76**

аудіовізуального комбінаторного словника "AUVIS" допомогло формуванню в них уміння вести АПОД, і підкреслили, що такі вміння сприяють розвитку основних професійних здібностей майбутнього лікаря ЗП. Робота зі словником покращила вимову у студентів та сприяла кращому запам'ятовуванню завдяки одночасній візуалізації та звукового супроводу медичної термінології чи словосполучення.

Висновок. Представлені у статті результати експериментального навчання та спостереження за його перебігом дає підстави стверджувати, що розроблена методика навчання майбутніх лікарів ЗП АПОДМ є ефективною. Результати проведеного експерименту підтвердили висунуту гіпотезу про те, що навчання майбутніх лікарів ЗП АПОДМ буде ефективнішим за таких умов: поетапної організації навчання майбутніх лікарів АПОДМ; розробка підсистеми вправ з використанням аудіовузіального комбінаторного словника "AUVIS". Отримані результати відкривають перспективи подальшого теоретичного і практичного дослідження інших видів мовленнєвої діяльності для майбутніх лікарів ЗП.

1. Барковський В.В. Теорія ймовірностей та математична статистика: [посібник] / В.В. Барковський, О.К. Лопатін – К.: СУЛ, 2002. – 448 с.

2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В.П. Беспалько. – М.: Наука, 2001. – 235 с.

3. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методики преподавания иностранных языков / П.Б. Гурвич. – Владимир: Изд-во Владим. пед. ин-та, 1980. – 104 с.

4. Загвязинский В.И. Как учителю подготовить и провести эксперимент: [метод. пособие] / В.И. Загвязинский, М.М. Поташник. – М.: Пед. общество, 2005. – 144 с.

5. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков: [учеб. пособие] / М.В. Ляховицкий. – М.: Высш. школа, 1981. – 159 с.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2016

УДК 37.01.17

Ігор Сорокін, *здобувач кафедри теорії та методики професійної освіти Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Київ*

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИК ЧАСУ

У статті розглядаються питання цілісності сучасного освітнього простору. Основну увагу акцентовано на інтеграційних процесах в освіті як пріоритетному вектору її модернізації та євроінтеграції.

Ключові слова: *освітній процес, цілісність, інтеграція, модернізація, євроінтеграція.*

Літ. 11.

Игорь Сорокин, *соискатель кафедры теории и методики профессионального образования Межрегиональной Академии управления персоналом, г. Киев*

ВЕКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ: ОТВЕТ НА ВЫЗОВ

В статье рассматриваются вопросы целостности современного образовательного пространства. Основное внимание акцентировано на интеграционных процессах в образовании как приоритетном векторе ее модернизации и евроинтеграции.

Ключевые слова: *образовательный процесс, целостность, интеграция, модернизаця, евроинтеграция.*

Ihor Sorokin, *Applicant at the Department of Pedagogy and Methodology of Professional Training Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv*

VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT: RESPONSE TO TIME CHALLENGES

The article deals with the integrity of the modern educational space. The main attention is paid to the integration processes in education as a priority vector of its modernization and European integration.

Keywords: *educational process, integrity, integration, modernization and European integration.*

Постановка проблеми. Трансформація сучасного освітнього середовища спрямована на перетворення освіти на систему, здатну до саморегуляції, відповідно до викликів часу.

Сучасна освіта стрімко перетворюється на

© І. Сорокін, 2016